

Saavutettavuuden muistilista taiteen rahoittajille

Ennakkosuunnittelu, henkilöstö ja vertaisarviointi

- Jos organisaatiollasi on strategia, toimintasuunnitelma tai yhdenvertaisuussuunnitelma, kirjaa siihen ylös moninaisuuteen ja saavutettavuuteen liittyvät arvot ja kehittämisen tavoitteet. Pilko tavoitteet toimenpiteiksi, osoita niille tarvittaessa resursseja ja aseta työn etenemiselle aikataulu.
- Tavoitteet voivat liittyä moninaisuuden ja saavutettavuuden kehittämiseen henkilökunnan kannalta. Pyri kiinnittämään huomiota moninaisuuteen rekrytointitilanteissa. Laadi selkeä suunnitelma sille, miten säätiösi/rahastosi voi olla työpaikkana saavutettavampi. Henkilökuntaa on tärkeää kouluttaa säännöllisesti yhdenvertaisuudesta, moninaisuudesta ja saavutettavuudesta.
- Tavoitteet voivat liittyä moninaisuuden ja saavutettavuuden kehittämiseen rahoitustoiminnan kannalta. Kiinnitä huomiota vertaisarvioijien moninaisuuteen ja osaamiseen. Arvioitsijoilla tulisi olla eri vähemmistökulttuurien tuntemusta, osaamista tunnistaa hakijoiden moninaisia lähtökohtia sekä ajatella taiteen laatua ja taiteilijan taitoa eri näkökulmista. Vähemmistöjen oma rooli, esimerkiksi vammaisjohtoisuus voi olla yksi rahoitettavan toiminnan laadun kriteeri. Kerro vertaisarvioijille konkreettisesti, millaisia tavoitteita säätiölläsi/rahastollasi on rahoituspäätöksissä yhdenvertaisuuteen ja moninaisuuteen liittyen. Tarjoa arvioijille tukea ja tarvittaessa koulutusta.
- Rahoitettujen sisältöjen moninaisuutta voi vahvistaa myös kohdentamalla hakuja aliedustettuihin ryhmiin kuuluville hakijoille. Teemahauissa voi nostaa esiin vähemmistökulttuurien, esimerkiksi vammaiskulttuurin ja viittomakielisen kulttuurin, näkökulmia.
- Tietoa, materiaaleja ja koulutusta yhdenvertaisuussuunnittelun tueksi on saatavilla esimerkiksi Kulttuuria kaikille -palvelulta ja Yhdenvertaisuusvaltuutetun verkkosivuilta. Voit tutustua kansainvälisiin esimerkkeihin rahoittajien hyvistä yhdenvertaisuuteen liittyvistä käytännöistä [Säätiöt ja rahastot ry:n verkkosivujen artikkelista](#).

Viestintä ja verkkopalvelut

- Pyri helposti ymmärrettävään kieleen hakuohjeissa, hakulomakkeissa ja muussa viestinnässäsi. Voit tutustua esimerkiksi [Selkokeskuksen ohjeisiin: Näin kirjoitat selkokieltä](#).
- Viesti eri kielillä. Julkaise hakuilmoitus ja -ohjeet suomeksi, selkosuomeksi, ruotsiksi, selkoruotsiksi, englanniksi, suomalaisella viittomakielellä ja/tai suomenruotsalaisella viittomakielellä.
- Huolehdi, että verkkosivujen ja viestintämateriaalien ulkoasu on mahdollisimman saavutettava. Katso esimerkiksi [Näkövammaisten liiton Ohje selkeän julkaisun suunnitteluun](#).

- Tee yhteistyötä eri järjestöjen kanssa, jotta hakuilmoituksesi tavoittaa myös vammaisia ja viittomakielisiä taiteilijoita. Hyödynnä eri viestintäkanavia monipuolisesti. Hakuilmoituksessa voi suoraan rohkaista moninaisista taustoista tulevia hakemaan apurahaa.
- Varmista, että verkkopalvelusi ovat saavutettavat. Paras tapa varmistaa asia on tilata saavutettavuuden asiantuntija-arviointi verkkosivuille ja apurahalomakkeelle / hakualustalle / raportointialustalle. Myös vertaisarvioijien kannalta verkkoalustan saavutettavuus on olennaista.

Apurahan hakeminen

- Jos järjestät hakijoille infotilaisuuksia apurahan hakemiseen liittyen, varmista tilaisuuden saavutettavuus. Kerro saavutettavuuden toteutumisesta avoimesti (myös siitä mitä ei voida järjestää tai mikä ei toimi). Voit käyttää apuna esimerkiksi tätä [Esteettömän ja saavutettavan tapahtuman tarkistuslistaa](#). Hakuihin liittyvissä infotilaisuuksissa on tärkeää käsitellä hakemista myös saavutettavuuden näkökulmasta.
- Mieti, voiko hakuaika olla useamman kerran vuodessa. Näin hakeminen on saavutettavampaa niille, joiden toimintakyky vaihtelee.
- Mieti, voidaanko henkilökunnalle varata työaika niiden hakijoiden tukemiseen, joille hakeminen ei ole saavutettavaa. Tukeminen voi liittyä esimerkiksi hakemisen ymmärrettävyyteen, hakemukseen tarvittavien osien kokoamiseen tai tekniseen apuun. Joissain maissa rahoittajat ovat kokeilleet hakemusavustajien käyttöä. Mallissa rahoittaja maksaa palkkion avustajalle, joka auttaa hakijaa tekemään hakemuksen. Tuen voi suunnata vain rajatulle kohderyhmälle.
- Mieti, missä kaikissa muodoissa hakemuksen voi tehdä kokonaan tai osittain. Esimerkiksi videon, äänitiedoston, kuvien tai vaikkapa haastattelun käyttö laajentaa eri hakijoiden mahdollisuuksia.
- Muista kertoa näistä mahdollisuuksista avoimesti hakuohjeissa.

Vammaisuuteen liittyvien kulujen rahoittaminen

Myönnä lisätukea vammaisuuteen liittyviin kuluihin. Näitä voivat olla:

- Avustajan tai tulkin palkkakulut silloin, kun avustajan tai tulkin työ liittyy taiteellisiin sisältöihin.
- Avustajan tai tulkin matkakulut.
- Avustaja- tai opaskoiran kulut. esimerkiksi ulkomaille matkustaessa koiralle voi joutua ottamaan rokotuksia.
- Kalliimmat matkakulut. Julkinen liikenne ei aina ole esteetöntä ja apurahansaaja voi perustellusti joutua käyttämään esimerkiksi taksia tai lentokonetta.
- Työssä tarvittavat apuvälineet tai -ohjelmat.
- Muista kertoa vammaisuuteen liittyvien kulujen rahoittamisesta avoimesti hakuohjeissa, jotta hakija osaa sisällyttää myös nämä kulut hakemuksensa budjettiin.

Tiedon kerääminen

- On esimerkkejä taidealan toimijoista, muun muassa rahoittajista, jotka ovat hakujen yhteydessä tarjonneet hakijoille mahdollisuutta kertoa taiteilijan tai työryhmän jäsenten identifioitumisesta johonkin vähemmistöön (itseidentifikaatio). Tieto voidaan kerätä anonyymisti ja hakemuksesta erillisellä lomakkeella. Esimerkiksi WSOY:n kirjallisuussäätiö kysyy hakijan sukupuolta ja Titanik-galleria kysyy hakijalta laajasti eri vähemmistöihin identifioitumisesta. Taiteen edistämiskeskus kerää tiedon hakijan sukupuolesta ja äidinkielestä suoraan väestötietojärjestelmästä. Saatua dataa on arvokasta, sillä sitä voidaan hyödyntää yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioimisessa. Myös itse hakemuksissa voi olla hakijan omasta vähemmistötaustastaan esille tuomaa tietoa, mikä osaltaan kertoo vähemmistöasemassa olevien hakijoiden tavoittamisesta.
- Rahoittajan on tärkeää kysyä palautetta siitä, miten hakemisesta voisi tehdä helpompaa ja saavutettavampaa. Palautetta voi kysyä hakemisen yhteydessä mutta myös hakuajan ulkopuolella.

Julkaisija: Tilaa taiteilijuuteen - vammaisten ja viittomakielisten taiteilijoiden yhdenvertaisuus -hanke / Kulttuurikaikille -palvelu, 2023